

ПРО РОЗПОДІЛ ВАНАДІЮ У ВУГІЛЛІ ПЛАСТА C_{10}^B ШАХТИ «ДНІПРОВСЬКА»

Зростання вимог до охорони навколишнього середовища у вуглевидобувній галузі України зумовлює потребу в нових науково обґрунтованих методах прогнозу вмісту токсичних і потенційно токсичних елементів в гірничій масі, що видобувається шахтами.

Вивчення токсичних та потенційно токсичних елементів (до яких, в тому числі, відноситься ванадій) є дуже важливою складовою визначення впливу на довкілля вуглевидобувних підприємств, а також підприємств вугільної теплоенергетики.

Метою дослідження було вивчення особливостей розподілу ванадію у вугіллі пласта C_{10}^B шахти «Дніпровська» й встановлення зв'язків його вмісту з основними технологічними параметрами вугілля.

Особливістю виконаного дослідження була неможливість безпосереднього спостереження геологічних процесів. В цьому випадку розгляд їх динаміки традиційно виконується шляхом порівняння статистичних даних й аналізу картографічних матеріалів стосовно розподілу хімічних елементів в об'єктах які розглядаються.

Концентрація ванадію по пласту C_{10}^B шахти «Дніпровська» змінюється в інтервалі від 6,08 г/т до 47,84 г/т, при середньому значенні 21,03 г/т. Найбільше значення його вмісту приурочена до ділянки пласта біля свердловини №3326, яка знаходиться на півночі шахтного поля (рис. 1). Вона приурочена до розривного порушення південно-східного простягання. На південь від неї в південній частині ділянки знаходиться свердловина №12507 (V – 43,4 г/т). Ще одна зона підвищеної концентрації ванадію знаходиться на крайньому заході ділянки і представлена свердловинами №3269 й №6017 із значенням вмісту ванадію 45,72 і 47,02 г/т відповідно.

Вміст ванадію не залежить від глибини, зольності вугілля та вмісту сірки загальної. В регіональному плані (рис. 2) його концентрація збільшується в південно-західному напрямку.

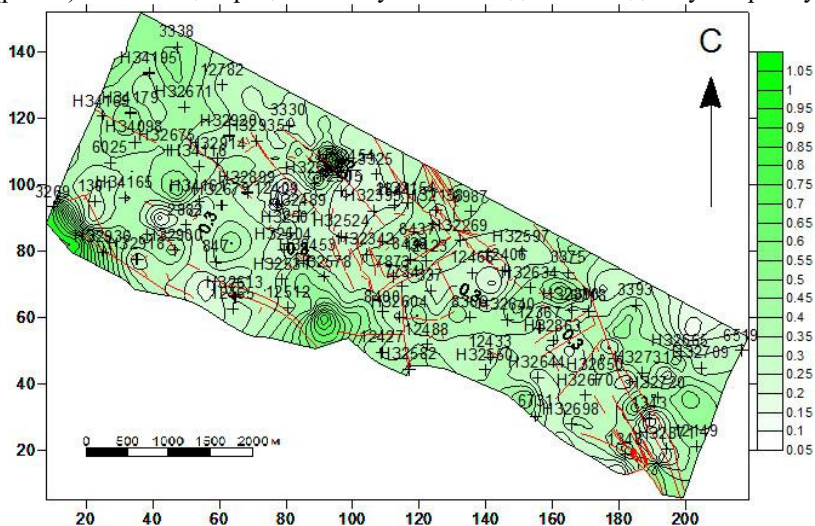

Рис. 1. Карта ізоконцентрат нормованого вмісту ванадію у вугіллі пласта C_{10}^B (ш. Дніпровська)

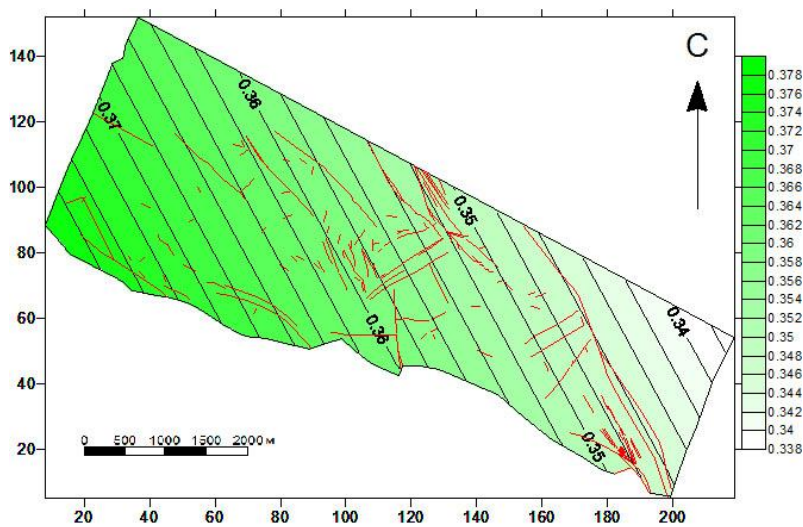

Рис. 2. Карта зміни регіональної складової нормованого вмісту ванадію у вугіллі пласта C_{10}^B (ш. Дніпровська)

Лінійне рівняння регресії, що характеризує зв'язок між вмістом ванадію і глибиною підшви вугільного пласта: $V = 0,3778 - 0,0379 \times h$ (рис. 3). Коефіцієнт кореляції між значеннями вмісту ванадію і глибиною підшви вугільного пласта s_{10}^B дорівнює $-0,0825$, що вказує на наявність дуже слабкого зворотного зв'язку між цими параметрами.

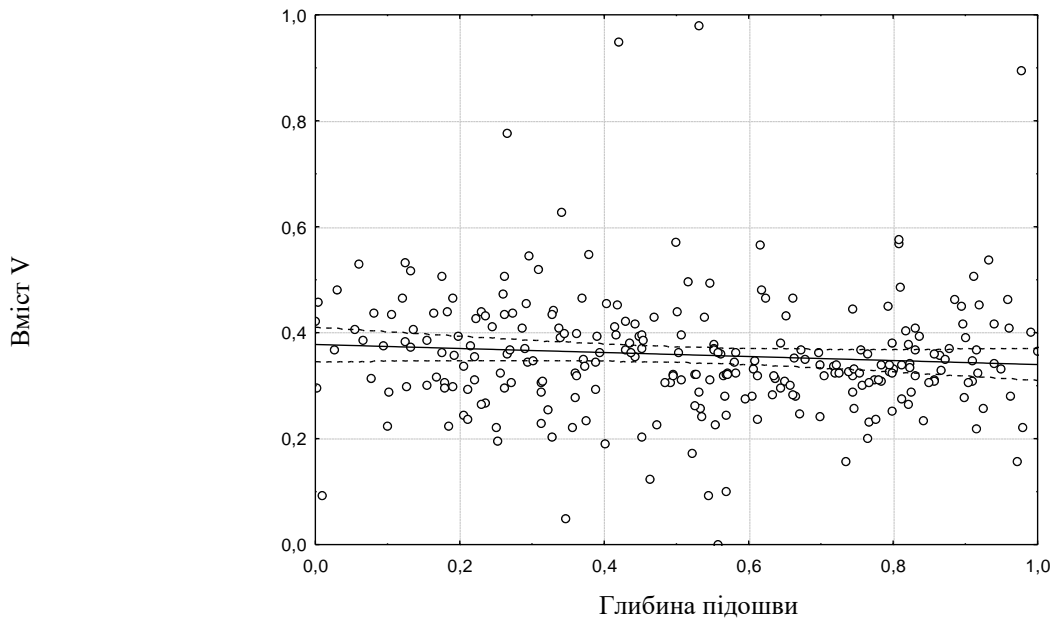

Рис 3. Графік рівняння регресії між вмістом ванадію і глибиною підшви вугільного пласта s_{10}^B

Лінійне рівняння регресії, що характеризує зв'язок між вмістом ванадію і потужністю вугільного пласта: $V = 0,9742 - 0,9823 \times m$ (рис. 4). Коефіцієнт кореляції між значеннями вмісту ванадію і потужністю вугільного пласта s_{10}^B дорівнює $-0,9790$, що вказує на наявність тісного зворотного кореляційного зв'язку між цими параметрами.

Лінійне рівняння регресії, що характеризує зв'язок між вмістом ванадію і зольністю вугілля: $V = 0,3608 - 0,0126 \times A^d$ (рис. 5). Коефіцієнт кореляції між значеннями вмісту ванадію і зольністю вугілля дорівнює $-0,0163$, що вказує на наявність дуже слабкого зворотного кореляційного зв'язку між цими параметрами.

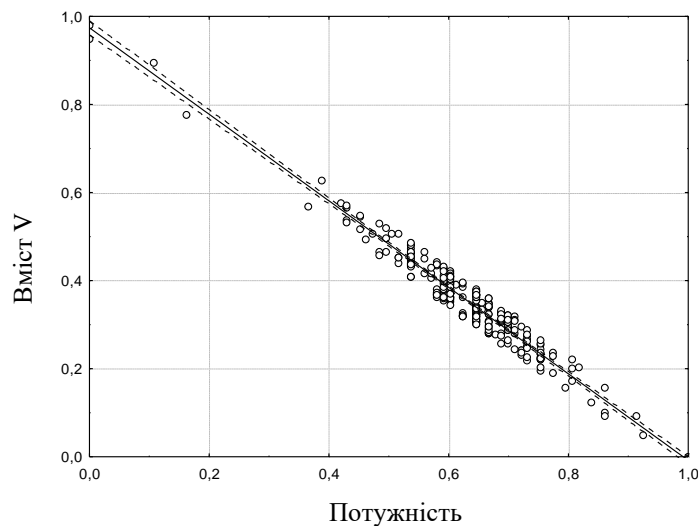

Рис 4. Графік рівняння регресії між вмістом ванадію і потужністю вугільного пласта s_{10}^B

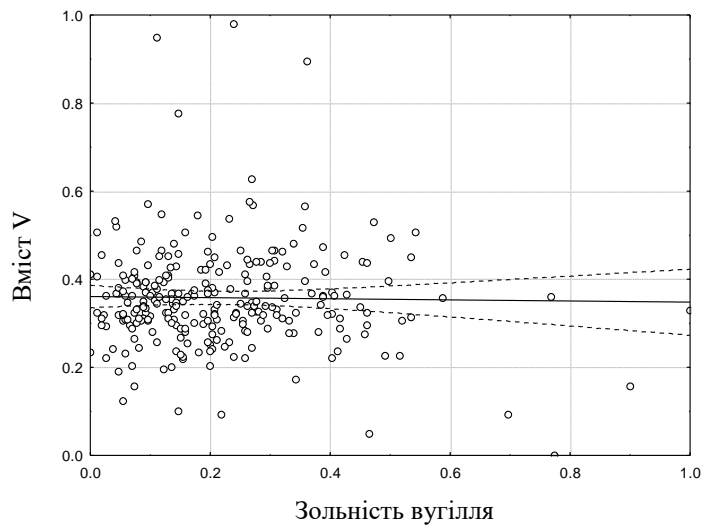

Рис 5. Графік рівняння регресії між вмістом ванадію і зольністю вугільного пласта c_{10}^B

Лінійне рівняння регресії, що характеризує зв'язок між вмістом ванадію і вмістом сірки загальної: $V = 0,3402 + 0,0996 \times S_{\text{заг}}$. (рис. 6). Коефіцієнт кореляції між значеннями вмісту ванадію і вмістом сірки загальної вугільного пласта c_{10}^B дорівнює 0,0999, що вказує на наявність дуже слабкого прямого кореляційного зв'язку між цими параметрами.

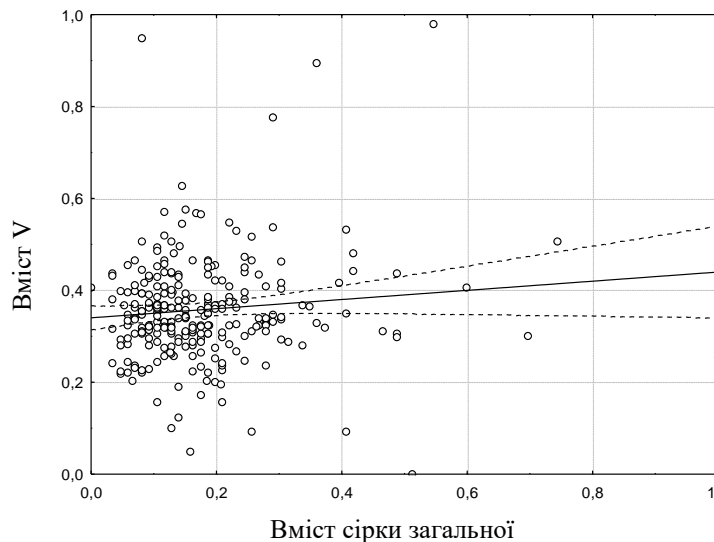

Рис 6. Графік рівняння регресії між вмістом ванадію і вмістом сірки загальної вугільного пласта c_{10}^B

Одержані результати дозволяють сформулювати такі основні висновки:

- середня концентрація ванадію у вугіллі пласта c_{10}^B не перевищує ГДК;
- ванадій має тісний зворотний зв'язок з потужністю вугільного пласта, тобто із збільшенням вкладу зон збагачення цього елемента в загальній потужності пласта його вміст збільшується, що підтверджується результатами попередніх робіт [1-5].

Практичне значення отриманих результатів полягає в побудові прогнозних карт і розрахунку рівнянь регресії між вмістом ванадію і основними технологічними параметрами вугілля.